

„MEDIACJE – REGULACJE PRAWNE ORAZ INFORMACJE O PEŁNOMOCNIKU I OBROŃCY Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM PODSTAWOWE ZAGADNIENIA”

Zrealizowano w ramach projektu "Prowadzenie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wykonywanie zadań z zakresu edukacji prawnej w roku 2025”

Projekt zrealizowano ze środków finansowych pochodzących z budżetu państwa w ramach dotacji celowej przekazanej przez Miasto Nowy Sącz.

MEDIACJA

- Mediacja to „dobrowolny i poufny sposób rozwiązywania sporów, powstałych w wyniku przestępstwa, w drodze porozumiewania się pokrzywdzonego i podejrzanego/oskarżonego, z pomocą bezstronnego i neutralnego mediatora (mediacja może dotyczyć wszystkich przestępstw)”
- Opracowano na podstawie:
<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/postepowanie-mediacyjne-w-sprawach-cywilnych> oraz <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/postepowanie-mediacyjne-w-sprawach-karnych>

MEDIACJE W SPRAWACH KARNYCH

- Skorzystanie z mediacji w toku postępowania karnego, gdzie ścierają się interesy oraz postawy pokrzywdzonego oraz oskarżonego pozwala na uzyskanie wielu korzyści, zwłaszcza dla pokrzywdzonego przestępstwem.
- Przede wszystkim pokrzywdzony ma możliwość łatwiejszego rozwiązania sporu i problemów jakie wyniknęły z przestępstwa na drodze polubownej i na warunkach jakie pokrzywdzonego satysfakcjonują, a także pozwala na pełniejsze przedstawienie oczekiwań (w kontekście np. odszkodowania czy zadośćuczynienia za krzywdy spowodowane przestępstwem) wobec oskarżonego, a także na przyśpieszenie możliwości uzyskania rekompensaty, odszkodowania.

MEDIACJE W SPRAWACH KARNYCH

- Warto zaznaczyć, iż mediacja jest także korzystna dla oskarżonego z kilku powodów.
- Po pierwsze, pozwala na sprawniejsze uzyskanie porozumienia z pokrzywdzonym w materii sposobu oraz terminu naprawienia szkody czy też zadośćuczynienia, a także pozwala na szybsze zakończenie postępowania karnego.
- Dzięki usprawnieniu postępowania, pojednaniu z pokrzywdzonym, mediacja pozwala często na zmniejszenie kosztów postępowania karnego, ale również pozwala na stworzenie oskarżonemu szansy na łagodniejsze potraktowanie przez sąd.
- Jak wynika z art. 53 § 3 kk, wymierzając karę sąd bierze także pod uwagę pozytywne wyniki przeprowadzonej mediacji pomiędzy pokrzywdzonym a sprawcą albo ugodę pomiędzy nimi osiągniętą w postępowaniu przed sądem lub prokuratorem.

MEDIACJE W SPRAWACH KARNYCH

- Jak wskazuje się powszechnie, mediacja może dla sprawcy skutkować:
- nadzwyczajnym złagodzeniem kary (art. 60 § 2 pkt 1 kk);
- odstąpieniem od wymierzenia kary, a nawet od obligatoryjnego orzeczenia środka karnego we wszystkich wskazanych w ustawie przypadkach;
- uwzględnieniem wniosku oskarżonego o dobrowolne poddanie się karze (art. 387 kpk);
- uznaniem faktu zawarcia ugody jako okoliczności łagodzącej przy wymiarze kary”

Zob.: <https://poznan.so.gov.pl/mediacje-w-sprawach-karnych,m,mg,386,387,400>

MEDIACJE W SPRAWACH KARNYCH

- Warto też zaznaczyć, że w szczególności w sprawach z tzw. oskarżenia prywatnego, mediacja pozwala na szybsze pojednanie się między stronami, a także jest swego rodzaju alternatywnym rozwiązaniem dla *posiedzenia pojednawczego* w sprawach, które dotyczą przestępstw z oskarżenia prywatnego. Pozwala to także – w materii przestępstw prywatnoskargowych – na sprawniejsze uzyskanie przez pokrzywdzonego oczekiwanego rezultatu procesowego.

MEDIACJE W INNYCH SPRAWACH

- Podobnie jak w sprawach karnych, definicja mediacji w sensie ścisłym nie ulega zasadniczo zmianie również i w sprawach z zakresu prawa cywilnego oraz rodzinnego, a jedynie przybiera pewnego rodzaju inne formy i ukierunkowana jest na szczególne i specyficzne cele związane z istotą i zasadami postępowań o charakterze cywilnym i rodzinnym.
- Warto zaznaczyć, iż mediacja jest możliwa we wszelkich sprawach, w których przepisy prawa pozwalają na zawarcie ugody.

MEDIACJE W INNYCH SPRAWACH

- Mediacja w szczególności prowadzona być może w sprawach z zakresu spraw pracowniczych, w sprawach o zapłatę (co w szczególności jest istotne w relacjach pomiędzy podmiotami prowadzącymi działalność gospodarczą), ale także w sprawach z zakresu działu spadku, zniesienia współwłasności czy też podziału majątku po rozwodzie.

MEDIACJE W INNYCH SPRAWACH

- Istotnym aspektem niniejszej tematyki, jest także możliwość skorzystania z mediacji w sprawach z zakresu prawa rodzinnego, np. w kwestii ustalenia kontaktów z dzieckiem, ustalenia wysokości alimentów, w sprawach rozwodowych czy też w materii zakresu i sposobu wykonywania władzy rodzicielskiej, co jest szczególnie ważne, gdyż w tego typu sprawach uwzględniane winno być dobro dziecka, a porozumienie pomiędzy rodzicami i dojście do porozumienia w jakże zasadniczych kwestiach dotyczących władzy rodzicielskiej i kontaktów, a także utrzymania dziecka oraz rodziny, jest niezmiernie istotne pod kątem właściwego i bezspornego dojścia do rozwiązania częstych sporów na tle rodzinnym oraz majątkowym.

MEDIACJA

- Mediacja pozwala bowiem stronom na szybkie i tanie rozwiązanie konfliktów w formie polubownego porozumienia, co skutkuje zasadniczo brakiem dalszego zaognienia sporów, pozwala na utrzymanie rozsądnych relacji między stronami, a także sprzyja ekonomicznie procesowej, docelowo obniżając koszty postępowań oraz przyspieszając ich przebieg, co skutkuje korzystnymi dla obu stron sporu rozwiązaniami.

MEDIACJA

- Mediacja może być prowadzona jeszcze przed wniesieniem sprawy do sądu, albo już po wszczęciu postępowania a takowy wniosek o mediację może wnieść każda ze stron postępowania. Wybór mediatora zależy od stron, bądź – w przypadku braku zgody w tej materii – do Sądu. Podkreślić należy, iż mediacja pozwala na sprawniejsze prowadzenie postępowania i uzyskania rozwiązania sporu, który będzie zasadniczo satysfakcjonował strony, bez eskalacji konfliktu oraz negatywnych emocji.

MEDIACJA W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Mediacja w postępowaniu karnym jest dobrowolnym sposobem rozwiązywania sporów pomiędzy pokrzywdzonym a oskarżonym, które to powstały na tle popełnionego przestępstwa. Głównym celem mediacji jest doprowadzenie do ugody pomiędzy oskarżonym i pokrzywdzonym, co pozwala na szybsze naprawienie szkód i zadośćuczynienie krzywdom spowodowanym przestępstwem, a także daje pewne możliwości procesowe korzystne dla oskarżonego.

MEDIACJA W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Sprawa trafić może do mediacji już na etapie postępowania przygotowawczego (np. z inicjatywy podejrzanego lub pokrzywdzonego czy też na wniosek organu prowadzącego postępowanie, np. prokuratora), ale także już na etapie postępowania przed Sądem, w toku procesu (wtedy sprawę do mediacji kieruje Sąd – za zgodą pokrzywdzonego i oskarżonego).
- Mediator – co do zasady – z listy prowadzonej w Sądzie Okręgowym

JAK PRZEBIEGA MEDIACJA W SPRAWACH KARNYCH?

- W momencie kiedy uzyskane zostaje postanowienie o skierowaniu sprawy karnej do mediacji, wyznaczony mediator kontaktuje się ze stronami postępowania, tj. z oskarżonym/podejrzanym i pokrzywdzonym, informując o podstawowych kwestiach związanych z procedurą mediacyjną.
- Następnie, jeżeli nie uczynił tego wcześniej stosowny organ, mediator odbiera od stron zgodę na uczestniczenie w mediacji, a także sposób jej prowadzenia (bezpośrednio, gdzie spotyka się oskarżony z pokrzywdzonym, albo bez bezpośredniego kontaktu, za pośrednictwem mediatora).

JAK PRZEBIEGA MEDIACJA W SPRAWACH KARNYCH?

- Oczywiście, strony na każdym etapie mediacji mogą ją zerwać i zrezygnować z udziału. Bezstronny mediator, dochowując zasad poufności, sporządza pisemne sprawozdanie z mediacji (warto zaznaczyć, że co do zasady mediator nie może zostać przesłuchany jako świadek co do faktów, o których dowiedział się od stron w trakcie postępowania mediacyjnego).
- Mediacja zakończyć się może w sposób dwojaki: wypracowaniem i zawarciem ugody albo brakiem jej zawarcia.

JAK PRZEBIEGA MEDIACJA W SPRAWACH KARNYCH?

- Mediator przekazuje Sądowi czy innemu właściwemu organowi sprawozdanie wraz z podpisaną przez pokrzywdzonego i oskarżonego ugodą, jeżeli takowa została przez strony zawarta (ugoda nie kończy postępowania karnego).
- Jednakże Sąd bierze pod uwagę wyniki mediacji przy rozstrzyganiu sprawy co może skutkować pozytywnie dla oskarżonego i doprowadzić np. złagodzenia kary (dyrektywy wymiaru kary), a nawet i odstąpieniem, gdy to możliwe, od wymierzenia kary czy też środka karnego.

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Zgodnie z obowiązującymi przepisami, oskarżony w może ustanowić obrońcę, natomiast pokrzywdzony działający jako strona, może ustanowić pełnomocnika, który będzie działał w jego imieniu i na jego rzecz.

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- W myśl art. 87 § 1 Ustawy Kodeks postępowania karnego (dalej: kpk), strona inna niż oskarżony może ustanowić pełnomocnika.
- Co do zasady, takim pełnomocnikiem może być adwokat lub radca prawny. Strona postępowania karnego może ustanowić pełnomocnika samodzielnie (tzw. "pełnomocnik z wyboru"), bądź też złożyć stosowny wniosek o przyznanie jej pełnomocnika "z urzędu".
- Wniosek składa się do organu prowadzącego dany etap postępowania karnego

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Podstawą przyznania pełnomocnika "z urzędu" jest należyte wykazanie, że strona nie jest w stanie ponieść kosztów pełnomocnika z wyboru bez uszczerbku dla niezbędnego utrzymania siebie i swojej rodziny (art. 78 § 1 kpk).
- Wniosek należy uzasadnić oraz dołączyć do niego odpowiedni druk stanowiący "Oświadczenie o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania", który dostępny jest do pobrania na oficjalnej stronie internetowej pod adresem: www.gov.pl.

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Warto dołączyć do Wniosku również dowody potwierdzające okoliczności wskazane w formularzu.
- Jest to formularz pisma procesowego wykorzystywanego również w postępowaniu cywilnym.
- Po złożeniu i rozpatrzeniu takiego wniosku, pełnomocnika z urzędu wyznacza prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy (art. 87 § 2 kpk).

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Warto pamiętać, że zgodnie z dalszą częścią art. 78 §1 kpk, podstawą odmowy wyznaczenia pełnomocnika dla strony nie może być skorzystanie przez niego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, o których mowa w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Jednakże sąd może w każdym momencie cofnąć wyznaczenie pełnomocnika "z urzędu", jeżeli okaże się, że nie istnieją okoliczności, na podstawie których go wyznaczono.
- Na postanowienie o cofnięciu wyznaczenia pełnomocnika przysługuje wówczas zażalenie do innego równorzędnego składu tego sądu.

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Z kolei ponowny wniosek o wyznaczenie pełnomocnika "z urzędu", oparty na tych samych okolicznościach, pozostawia się bez rozpoznania (art. 81 § 1b kpk).
- Prócz tego, na uzasadniony wniosek pokrzywdzonego lub jego dotychczasowego pełnomocnika, prezes lub referendarz sądowy sądu właściwego do rozpoznania sprawy może wyznaczyć nowego pełnomocnika "z urzędu" w miejsce dotychczasowego.

PEŁNOMOCNIK I OBROŃCA Z URZĘDU W POSTĘPOWANIU KARNYM

- Na koniec warto również wspomnieć, że zgodnie z art. 87 § 2 kpk również osoba niebędąca stroną (a więc osoba niebędąca pokrzywdzonym ani oskarżycielem posiłkowym, czy oskarżycielem prywatnym) może ustanowić pełnomocnika, jeżeli wymagają tego jej interesy w toczącym się postępowaniu.